

ROČNÍK 12

29. listopadu 2002

V ČÍSLE:

**Legenda české romanistiky na UP •
Otevřený dopis všem členům
akademické obce UP • Myši
s lidskými geny: k čemu a proč? •
Co trápí končícího děkana •
Rozhovor o dějinách konviktu •
Palčivý polistopadový pesimismus**

Na zasedání Vědeckých rad UP, které se uskutečnilo v aule FF UP dne 21. 11. 2002, proběhly slavnostní akty promoce absolventů doktorského studijního programu (na snímku) a předání jmenovacích dekretů docentům (viz str. 2); předány byly rovněž Ceny rektorky UP, Ceny Klubu absolventů a příznivců UP a Čestná uznání autorům vědeckých monografií (viz str. 1).

-red-, foto -tj- ▶

Univerzita ocenila nejlepší studenty a pedagogy

■ Hned několik slavnostních aktů mělo na programu zasedání vědeckých rad UP v aule FF UP ve čtvrtek 21. 11. 2002. Kromě promoce absolventů doktorského studijního programu CMTF, LF, FF, PŘF, PdF a FTK UP a předání jmenovacích dekretů docentům, kteří se habilitovali na FF a PŘF UP (viz str. 3), byly oceněny nejlepší vědecké nebo umělecké práce studentů bakalářských a magisterských studijních programů, nejlepší sportovní výsledky studentů UP a uděleny Ceny Klubu absolventů a příznivců UP a Čestná uznání rektorky UP autorům vědeckých monografií za rok 2002.

Cenu rektorky UP za nejlepší vědeckou nebo uměleckou práci studentů bakalářských a magisterských studijních programů v roce 2002 obdrželi: v oboru přírodní vědy **L. Špíchal** (*Vývoj široce specifických monoklonálních protilátek proti cytokinům*; PŘF); v oboru pedagogické a psychologické vědy **J. Dostál** (*Terminologické poznámky k dílu: Rambousek, V. a kol. Technické výukové prostředky*; PdF); v oboru jazykovědy a literární vědy **T. Pavlíčková** (*Ottlie Kreiner*; FF); v oboru muzikologie **F. Kopecký** (*Vývojové kořeny současné tzv. „taneční hudby“*; FF); v ostatních společenských vědách **M. Jaňonková** (*Politicko-ekonomické vztahy Evropské unie a Latinské Ameriky v historické perspektivě*; FF).

Cenu rektorky za nejlepší sportovní výsledky studentů UP pro rok 2002 získali **M. Kubalčíková** (FTK) ve sportovní disciplíně plavání; **P. Matyášová** (PŘF) ve sportovní disciplíně běh do vrchu a letní biatlon; **A. Polášková** (FTK) ve sportovní disciplíně basketbal a **T. Slovák** (FTK) ve sportovní disciplíně kanoistika – sjezd na divoké vodě.

Cena Klubu absolventů a příznivců UP v roce 2002 byla udělena **MUDr. F. Mrázkovi** (*Ustav imunologie LF UP*) za původní vědecký přínos v práci *Expression of the chemokine PARC mRNA in bronchoalveolar cells of patients with sarcoidosis* (Immunol. Lett. 2002, Oct. 21, 84, 17–22); **Mgr. V. Remešovi** (Katedra zoologie PŘF UP) za původní vědecký přínos v práci *Environmental influences on the evolution...* (Evolution, v tisku, 2002); **Mgr. J. Rolčíkovi** (Laboratoř růstových regulátorů PŘF UP) za původní vědecký přínos v práci *Isolation of melatonin by*

immunoaffinity chromatography (J. Chromatography B, 775 2002 9–15).

Čestné uznání rektorky UP autorům vědeckých monografií za rok 2002 bylo uděleno **doc. F. Kunetkovi, Th.D.** (F. Kunetka: *Úvod do liturgie svátostí*, Kostelní Vydří 2001), **prof. C. V. Pospíšilovi, Th.D.** (C. V. Pospíšil: *Soterologie a teologie kříže Bonaventury z Bagnoregia*, Brno 2002), **doc. R. Fialovi, CSc.** (R. Fiala, F. Zátura, J. Ženíšek: *Adenokarcinom prostaty od PSA k terapii*, Praha 2001), **PhDr. L. Machalovi, CSc.** (L. Machala: *Literární bludiště*, Praha 2001), **prof. E. Petru, DrSc.** (E. Petru: *Zrcadlo skutečnosti*, Praha 2002), **RNDr. E. Reiterové, Ph.D.** (E. Reiterová: *Projektivní test tří stromů*, Olomouc 2001), **doc. P. Štěpánkovi, Ph.D.** (P. Štěpánek: *Vidrio espanol del Museo de Artes Decorativas de Praga*, Cuenca 2002), **doc. A. Štěrbové, CSc.** (A. Štěrbová: *Modelové hry Václava Havla*, Olomouc 2002), **doc. R. Bělohávkovi, Dr., Ph.D.** (R. Bělohávek: *Fuzzy Relational Systems*, New York 2002), **doc. M. Duškovi, Ph.D.** (M. Dušek: *Koncepční otázky kvantové teorie*, Olomouc 2002), **prof. A. Lebedovi, DrSc.** (P. T. N. Spencer-Phillips, U. Gisi, A. Lebeda: *Advanced in Downy Mildew Research*, Dordrecht 2002), **doc. V. Voženílkovi, CSc.** (V. Voženílek a kolektiv: *Integrace GPS/GIS v geomorfologickém výzkumu*, Olomouc 2001).

-red-

Nebeský glóbus v konviktu: patrně ano

■ V úterý 22. 10. předali zástupci studentů rektorce UP prof. J. Mačákové, CSc., dvanáct listů čítajících celkem sto devadesát čtyř podpisy pod peticí s názvem „Nebeský glóbus“ (viz ŽUP č. 6, str. 2). Studentská obec předala rektorce v této věci již dvě petice, tentokrát byli iniciátory akce studenti Katedry teorie a dějin dramatických umění FF UP, kteří spolu s dalšími signatáři touto formou vyjádřili protest proti umístění kovové plastiky v prostorách hlavního nádvoří Uměleckého centra UP. Z jednání zástupců všech zainteresovaných stran, které proběhlo 12. 11. ve filmovém sále UC UP, závěrečné rozhodnutí o umístění plastiky nevyplý-

Přírodovědeckou fakultu UP povede prof. L. Dvořák, CSc.

■ Na svém zasedání 27. 11. 2002 zvolil Akademický senát Přírodovědecké fakulty nového děkana fakulty na příští funkční období. Stal se jím v prvním kole (11 z 19 hlasů), prof. L. Dvořák, CSc., současný proděkan PŘF UP pro vědecké a výzkumné záležitosti a bývalý rektor UP.

Jeho protikandidátem byl prof. M. Mašláň, CSc., prorektor UP pro vědeckobadatelské záležitosti.

Prof. L. Dvořák, CSc., vystřídal ve vedení fakulty prof. J. Lasovského, CSc., jehož působení ve funkci děkana končí 31. 1. 2003.

Volbou na Přírodovědecké fakultě UP byla ukončena výměna vedení pěti fakult UP, které v letošním roce volily nového děkana. Doc. Č. Čihálik (LF), prof. F. Mezihořák (PdF), prof. H. Válková (FTK), doc. I. Barteček (FF) a prof. L. Dvořák (PŘF) budou do svých funkcí jmenováni rektorkou Univerzity Palackého v únoru příštího roku.

-red-, foto -tj-

nulo; rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., v jeho závěru uvedla, že konečné rozhodnutí padne po poradě s právníkem UP JUDr. L. Antonů (viz ŽUP č. 9, str. 1).

Zdá se, že o kauze glóbus je dnes již rozhodnuto. Ve svém vyjádření k petici „Nebeský glóbus“ (ze dne 15. 11.) totiž prof. J. Mačáková, CSc., mj. studentům sděluje: (...) *Nesporné je, že komunikace mezi uměnovědnými katedrami a zaměstnanci, kteří rekonstrukci realizovali, nebyla v daném případě konstruktivní a reakce zmíněných technickosprávních zaměstnanců nebyla v daném případě adekvátní.*

Dokončení na str. 5

Prof. W. Carroll bude přednášet na CMTF

Ve dnech 2. až 12. 12. 2002 bude hostem Katedry filozofie a patologie CMTF významný americký filozof – tomista prof. William Carroll, t. č., působící v Oxfordu. Prof. W. Carroll využívá filozofie sv. Tomáše Akvinského k tvůrčímu promýšlení ožehavých otázek, jež klade současná věda, zejména biologie. Na CMTF (Univerzitní 22) přednese celkem čtyři tlumočené, volně na sebe navazující přednášky, otevřené všem zájemcům o problematiku:

- čtvrtek 5. 12. – In Search of Origins, 15.40–7.10 (U10/3);
- pátek 6. 12. – Creatio non est mutatio: Thomas Aquinas on Creation, 8.30–10.05 (U1/0);
- pondělí 9. 12. – Special Creation, Irreducible Complexities, and Evolutionary Materialism, 14–15.30 (U8/3);
- středa 11. 12. – Does a Biologist Need a Soul? 17–18.30 (U1/0).

Srdčně zve Katedra filozofie a patologie CMTF UP
-ped-

Bojová umění ve Sportovní hale UP

Ve dnech **30. 11 a 1. 12.** bude probíhat ve Sportovní hale UP seminář bojových umění, v sobotu večer pak *Budoshow* českých i zahraničních mistrů. Cvičební seminář proběhne 30. 11. od 9.30 do 17 hod., a 1. 12. od 9 do 12.30 hod., *Budoshow* se uskuteční 30. 11. v 17.30 hod.

Vyvrcholením akce bude ukázka KI energií, kterou představí **soke J. K. Yamaue** – zen buddhistický kněz.

Záštitu nad akcí převzaly I. U. M. A. (Mezinárodní univerzita bojových umění) a ASC UP (Akademik sportcentrum UP). V historii bojových umění v ČR se tak poprvé můžete setkat s tolika mistry najednou!

-red-

Knihovna Centra Aletti

Knihovna Centra Aletti slouží k prezenční výpůjčce a rešeršní službě čtenářů. Tvoří součást jezuitského díla Centra Aletti. Její fond (zahraniční i české publikace) zahrnuje především tematika teologická (východní a západní), filozofická a lingvistická (slavistickou část tvoří odkaz prof. F. V. Mareše), výběrová historie, umění a beletrie. V současnosti obsahuje přes 40 tisíc zkatalogizovaných monografií.

Katalog knihovny je přístupný na internetu: <http://aletti.upol.cz/knihovna/tw.exe>.

Otevírací doba: út, st, čt od 9 do 17 hod., pá od 9 do 13 hod.

Kontaktní adresa: Centrum Aletti – knihovna, Křižkovského 2, 772 01 Olomouc 2, tel. 585 549 116.

V době prázdnin je zavřeno, jednotlivě lze však domluvit výjimečný přístup.

-alt-

VII. galaples Právnické fakulty UP

V pátek 29. 11. 2002 od 19 hod. pořádá Liga posluchačů Právnické fakulty UP v sále Národního domu *VII. galaples Právnické fakulty UP*. Rádi bychom pozvali všechny studenty a pedagogy UP. Předprodej vstupenek probíhá ve Studentské trafice u VŠ menzy, vstupenky bude možno koupit i přímo na místě.

-lpp-

Prodejna skript VUP: změna prodejní doby

Z důvodu provedení fyzické inventury k 31. 12. 2002 v Prodejní skript Vydavatelství UP a z důvodu čerpání řádné dovolené bude v závěru roku 2002 a na počátku roku 2003 upravena prodejní doba následovně: **pondělí 16. 12. 2002 – čtvrtek 19. 12. 2002** bude **otevřeno od 8.30 do 12 hod., odpoledne zavřeno. Ve dnech 20. 12. 2002 – 5. 1. 2003** bude v Prodejní skript VUP z výše uvedených důvodů **zavřeno**.

-fm-

Téma: Výtvarná výchova a formy její komunikace

■ Ve dnech 7. až 9. 11. 2002 se stala Katedra výtvarné výchovy PdF UP (KVV PdF UP) pořadatelem České sekce symposia *INSEA*, které se konalo v nově otevřených prostorách Uměleckého centra UP, pod záštitou Pedagogické fakulty UP v Olomouci.

INSEA jako *Mezinárodní společnost pro výchovu uměním* má vrcholné postavení v rámci odborných i profesních organizací výtvarných pedagogů. Tato společnost sleduje nové metody výtvarné výchovy a odborný růst kvalifikovaných výtvarných pedagogů v jednotlivých zemích. Působení *INSEA* v teoretické oblasti vychází ze zkoumání aktuálního stavu výtvarné výchovy ve školách, z badatelských výsledků v oblasti pedagogiky, psychologie, sociologie, filosofie i výtvarného umění. Prakticky se realizuje v návrzích nových koncepcí výchovy k umění, ve vydávání metodické literatury, ve zvyšování informovanosti pedagogů, ve zkvalitňování profesní přípravy učitele. Symposia, organizovaná českou sekcí *INSEA*, jsou významným posunem v oblasti teoretických poznatků (Hradec Králové 1991, Ostrava 1993, Plzeň 1996, Praha 1996 etc.).

Pro rok 2002 symposium připravila KVV PdF UP v Olomouci. Tématem tohoto setkání v letošním roce se stala *Výtvarná výchova a formy její komunikace*, přičemž byly zvoleny tři výchozí okruhy.

Legenda české romanistiky na UP

■ Ve středu 20. 11. zavítal na FF UP prof. J. Šabršula, DrSc., náš přední odborník v oblasti románových studií a srovnávací jazykovědy. Proslavil přednáškou na téma *Vyjadřování vidu děje ve francouzštině a podobné ustrojených jazyčích*. Aspektologická problematika patří společně s teorií jazykového znaku k okruhům, jímž věnuje prof. Šabršula systematickou pozornost. Publikoval více než 370 prací, např. *Nominální verbální konstrukce ve francouzštině*, *Základy francouzské lexikologie*, *Vědeckou mluvnici francouzštiny*. Řadu let vedl práce v lexikografickém kabinetu CSAV na Velkém francouzsko-českém slovníku (Academia Praha 1974). Je nositelem pamětní medaile za účast v boji za národní osvobození, v roce 2000 byl poctěn francouzským řádem Čestné legie.

-uvi-, foto -tj-

Noví docenti a doktoři

■ Na zasedání Vědeckých rad UP, které se uskutečnilo v aule FF UP dne 21. 11. 2002, proběhly **slavnostní akty promoce** absolventů doktorského studijního programu (DSP) a **předání jmenovacích dekretů docentům**.

Slavnostně promováni byli absolventi DSP Cyrilometodějské teologické fakulty, Lékařské fakulty, Filozofické fakulty, Přírodovědecké fakulty, Pedagogické fakulty a Fakulty tělesné kultury UP (v závorce za jménem uvádíme název oboru a fakulty): **ThLic. Ing. F. L. Juchelka, Th.D.** (praktická teologie, CMTF), **ThLic. Ing. A. Křišťan, Th.D.** (praktická teologie, CMTF), **ThLic. Ing. A. Opatrný, Th.D.** (praktická teologie, CMTF), **MUDr. M. Konečný, Ph.D.** (vnitřní nemoci, LF), **MUDr. J. Malinčíková, Ph.D.** (fyziologie a patologická fyziologie, LF), **Mgr. V. Nosková, Ph.D.** (lékařská imunologie, LF), **MUDr. Mgr. M. Raška, Ph.D.** (lékařská biologie, LF), **MUDr. M. Škvarilová, Ph.D.** (vnitřní nemoci, LF), **MUDr. T. Zábranský, Ph.D.** (hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie, LF), **PhDr. M. Chromá, Ph.D.** (anglický jazyk, FF), **Mgr. E. Jelínková, Ph.D.** (anglická a americká literatura, FF), **PhDr. D. Kamhal, Ph.D.** (filozofie, FF), **Mgr. P. Komenčí, Ph.D.** (česká literatura, FF), **PhDr. M. Macková, Ph.D.** (české dějiny, FF), **Mgr. P. Mitter, Ph.D.** (český jazyk, FF), **Mgr. E. Šíroky, Ph.D.** (klinická psychologie, FF), **Mgr. M. Valeš, Ph.D.** (románské jazyky, FF), **Mgr. L. Veverková, Ph.D.** (klinická psychologie, FF), **Mgr. L. Vobořil, Ph.D.** (ruský jazyk, FF), **Mgr. I. Doležalová, Ph.D.** (botanika, PřF), **RNDr. J. Hrdý, Ph.D.** (obecná fyzika a matematická fyzika, PřF), **Mgr. I. H. Tuř, Ph.D.** (ekologie, PřF), **Mgr. P. Velecký, Ph.D.** (obecná fyzika a matematická fyzika, PřF), **Mgr.**

Obrazová komunikace ve výtvarné výchově byla tématem, jehož příspěvky byly zaměřeny na hledání forem dorozumění prostřednictvím obrazu, jeho symbolu či znaku a přispěly k pátrání po zdrojích tvůrčího vyjadřování. Současné sledovaly tento proces v souvislosti s dnešní aktuální situací. *Výtvarná výchova v tvorbě sociálního prostředí* se stala inspirací k zamýšlení nad vlivem výtvarného umění na prostředí, které člověka utváří a nad možnostmi pracovat s tvůrčím potenciálem, v souvislosti s dnešní multimediální kulturou. *Proměny osobnosti ve výtvarné výchovné interakci* otevřely okruh problémů a otázek ke způsobům komunikace mezi vyučujícími a žáky, ale též mezi uměleckým dílem a jeho vnímatelem. Zároveň bylo poukázáno na osobnost a vývoj její kreativity v procesu výtvarné výchovy.

Účastníky symposia byla též řada zahraničních hostů jako dr. D. Schonau, *INSEA* World Council, The Nederlands, dr. M. Wimmer (Österreichischer Kulturservice Wien), prof. A. Wsiolowski (Akademia Sztuk pięknych w Krakowie), prof. Š. Gero, CSc. (Univerzita Mateje Bela, Banská Bystrica) a další. Širší diskusi vyvolal příspěvek prof. S. Hubika, CSc. z Ústavu humanitních věd Mendlovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně na téma *Znaková tvorba skutečnosti*.

Hostující katedra připravila pro téměř 200 účastníků řadu doprovodných programů, jako byly návštěvy historických objektů a galerií s odborným výkladem, happening „V prostoru síťové komunikace“ doc. V. Havlíka či představení barokní opery „Zrození diamantu“ v provedení souboru Ensemble Damian. Katedra výtvarné výchovy a přílehlé prostory i další studentské galerie byly doplněny několika výstavami studentských prací z ateliérů kresby, malby, sochařství, textilu, keramiky a fotografie.

Na zdárném průběhu symposia se významně podílel Konferenční servis UP, kterému náležel poděkování ze strany organizátorů. Je nutno ocenit také dlouhodobé nasazení pedagogů KVV PdF UP, kteří přispěli jak po stránce organizační, tak i odborně. Výsledkem a zhodnocením tohoto mezinárodního zasedání bude sborník příspěvků ze symposia. Široká odborná veřejnost v Čechách i v zahraničí tak byla a bude seznámena nejen s koncepcí výuky na olomoucké katedře, ale též s tvůrčím uměleckým prostředím školy. Publikace se stane součástí propagace aktivit spojujících kulturní život města s univerzitním prostředím.

PhDr. O. Badalíková, KVV PdF UP

J. Vrána, Ph.D. (biofyzika, PřF), **Mgr. M. Ulrichová, Ph.D.** (antropologie, PdF), **Mgr. J. Vašíčková, Ph.D.** (kinantropologie, FTK).

Dekrety převzali noví docenti, kteří se habilitovali na Filozofické a Přírodovědecké fakultě UP: **doc. PhDr. V. Hrubý**, (obor dějiny výtvarných umění), **doc. PaedDr. B. Junková, CSc.** (obor český jazyk), **doc. Mgr. K. Tabery, Ph.D.** (obor teorie a dějiny dramatických umění), **doc. RNDr. P. Binarová, CSc.** (obor botanika).

V tentýž den byly předány Ceny rektory UP, Ceny Klubu absolventů a příznivců UP a Čestná uznání autorům vědeckých monografií (viz str. 1).

-red-, foto -tj-

▲ **Dr. B. Zilynskyj** z Pedagogické fakulty UK přednášel 21. 11. na téma „Ukrajinské tradice Olomouce a Moravy“ v posluchárně Katedry slavistiky FF UP.

-red-, foto -tj-

Mezinárodní sympozium „Umění a mor“

Katedra dějin umění Filozofické fakulty UP uspořádala pod záštitou rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., letošní ročník **Historické Olomouce XIV.** jako mezinárodní sympozium na interdisciplinární téma **Umění a mor** s podtitulem *Reflexe moru v umění 16. – 18. století (Art and Plague, Reflexion of the plague in the art of the 16th to 18th centuries)*. Jednání konference proběhla v Auditoriu maximu Katedry dějin umění v Uměleckém centru UP v Olomouci ve dnech 13. – 14. 11. 2002. Symposium slavnostně zahájil v zastoupení rektorky UP prorektor doc. J. Luska, CSc. Následovala čtyři zasedání, řízené prof. M. Tognerem (FF UP), dr. M. Kapustkou (Ústav dějin umění Vratislavské univerzity), prof. J. Kroupou, CSc. (FF MU) a doc. L. Danielem, Ph.D. (FF UP). Součástí prvního dne jednání byla prohlídka výstavy *Florentině – Umění z doby medicínských velkověvodů* v Muzeu umění Olomouc a společenské setkání účastníků sympozia v kavárně muzea. Na závěr posledního zasedání byl účastníkům představen **Sborník k osmdesátým narozeninám prof. R. Chadrabý, CSc.**, vydaný jako *Historia Artium IV.*

Téma mezinárodního setkání navazuje na mezinárodní sympozium uspořádané v roce 1996 v Italském

kulturním institutu v Praze ve spolupráci s Národním galerií v Praze, které tento tematický okruh – v souvislosti s výstavou *Mezi erupcí a morem, Malířství v Neapoli 1631–1656* – přineslo v domácím i mezinárodním kontextu poprvé a ukázalo na přispěvcích badatelů z Itálie, Velké Británie, Řecka, Spojených států a České republiky, že je to živý okruh badatelského zájmu.

V Olomouci se tentokrát české, polské a slovenské příspěvky soustřeďovaly v největší míře na morová architektonická memoria, především na morové sloupky ve středoevropském prostoru (J. Kroupa, B. Czechowicz, M. Togner, P. Suchánek, M. Pavlíček, B. Balázová). Další okruh referátů se obrací k reflexi moru a smrti ve votivní, oltářní i mytologické malbě a k ikonografické problematice (M. Kapustka, O. Jakubec, L. Daniel, A. Koziet, A. Rollová, P. Zelenková, P. Panoch). Rada příspěvků měla přesah do jiných disciplín, především do literární vědy, do teologie a církevních dějin a především do historie (M. Kouřil, P. Oszczanowski, P. Štěpánek).

Jednání znovu ukázala význam zvolené tématiky a ve velmi živém a přínosném sledu přednesených vstupů otevřela řadu pozoruhodných podřazených témat, jako jsou přenášení funkce morových sloupů do oblasti čiré reprezentace, morové fundace obecně a „nucený mecenáš“ spojený s morovými událostmi, travestie morových pomníků, teatralita „spektáklů smrti“ při pohřbech, popravách a procesích za odvrácením moru, vliv moru na formální vývoj ornamentu, mýtotořba podnětená morem, konkrétní funkce zářezových obrazů proti účinkům moru, tlak morových událostí na proměny ikonografie a mnohá jiná.

Setkání v průběhu sympozia podnítila kromě posílení osobních kontaktů také budoucí systematictější odbornou spolupráci mezi olomouckou UP a Vratislavskou univerzitou a snahu klást v příštích letech větší důraz na česko-slovenské odborné vztahy. V odborném publiku se kromě graduovaných účastníků objevilo k potěšení pořadatelů na sedmdesát studentů. Symposium se svým jednáním připojilo k zahajovacím událostem v rekonstruovaném jezuitském konviktu a otevřelo budoucí konferenční činnost Katedry dějin umění FF UP v nynějším Uměleckém centru UP.

Doc. L. Daniel, Ph.D.,
vedoucí Katedry dějin umění FF UP

▲ Katedra muzikologie FF UP pořádala ve dnech 18. – 19. 11. 2002 konferenci na téma **Hudba v Olomouci. Historie a současnost** v Uměleckém centru UP ji za přítomnosti děkana FF UP doc. V. Rehana a prof. J. Vičara, vedoucího pořádající katedry (na snímku vlevo) zahájil prof. V. Hudec, CSc. (na snímku zcela vpravo).

-red-, foto -tj-

Rozhovory od Bakerova jezera

„Může být lákavější a více inspirující prostředí k intimním rozhovorům a zanícenému přemýšlení, než je klidná a přes léto opuštěná misijní stanice nedaleko polárního kruhu? Právě v takové oáze ticha a půlnocního slunce, u Bakerova jezera na západ od Hudsonova zálivu v Kanadě, se setkávají arktický ekolog Josef Svoboda a environmentalista Pavel Nováček. Ve dne pracují na vědeckém projektu o vlivu oteplování klimatu na sporou arktickou tundru, setkávají se s místními Inuity, pro něž staví pokusný skleník. V dlouhých skvělých večerech vedou rozhovory na témata, která leží na srdci přemýšlivým lidem všude na světě...“

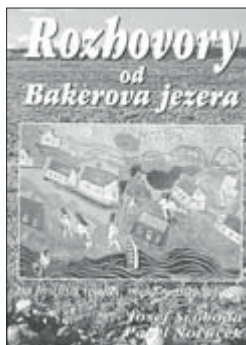
Citovanou pasáž najdete na přebalu nové knihy RNDr. P. Nováčka a J. Svobody, Ph.D., dr. h. c., kterou v nedávných dnech vydalo Nakladatelství Atelier IM – Luhačovice. Publikace s názvem *Rozhovory od Bakerova jezera – na hranici reality, meta-reality a fikce* byla vydána mj. díky podpoře Centra interdisciplinárních studií UP a zvláštního grantu Torontské univerzity. Seznámit se s ní, popřípadě pořídit si ji pak mohou čtenáři v rámci besedy s autory 19. 11. v Muzeu umění.

J. Svoboda, emeritní profesor na Torontské univerzitě (přednášel i na Katedře ekologie PříF UP v roce 1996 pronesl na UP přednášku k počtům J. L. Fischera), specialista na ekologii Arktidy, se sice narodil v Praze, studium biologie a filozofie MU v Brně však nedokončil. V roce 1949 byl totiž zatčen a odsouzen na jedenáct let do vězení za údajnou protistátní činnost. Po dlouhém

žaláři v padesátých letech na plzeňských Borech, v jáchymovských táborech a v slovenském Leopoldově pracoval dalších deset let jako dělník a nakonec jako technik. Republiku opustil téměř čtyřicetiletý, krátce po invazi sovětských vojsk v roce 1968.

Teprve Kanada se k němu zachovala jako pravá „máma“. Zde teprve dokončil univerzitní vzdělání doktorátem a začal působit jako profesor ekologie na Torontské univerzitě. Do polárních končin se poprvé J. Svoboda dostal díky pozvání profesora Albertské univerzity, jenž tehdy sestavoval tým pro výzkum polární oázy na ostrově Devon. Od té doby Arktidu navštívil dvacetkrát. V roce 1998 mohl asi čtrnáct dní v Arktidě pobývat také RNDr. P. Nováček, který v roce 1996 založil na UP Centrum interdisciplinárních studií, kde se věnuje zejména globálním environmentálním problémům, otázkám udržitelného rozvoje a problematice rozvojových zemí. V rozpoložení myslí za dlouhých slunečných večerů Arktidy pak vznikala zmíněná filozoficko-biologická diskuse na pozadí arktického prostředí. Jsou to osobní, spontánní rozhovory o vědě, politice, filozofii i náboženství arktického ekologů a environmentalistů. Jsou to úvahy o minulosti, přítomnosti i budoucnosti světa, které vznikaly zprvu z vnitřní potřeby, později byly nahrávány na magnetofon, aby v konečné verzi, „sestříhané“, se skicou z eskymáckého prostředí, jež uvádí každou kapitolu, mohly být předloženy laskavému čtenáři.

M. Hronová

Výstava K. Černé poprvé v Olomouci

Poprvé v Olomouci zahájí výstavu obrazů a grafiky malířka a básnička Kateřina Černá (Praha). Již v 60. letech byla známa svými neobvyklými materiálovými kolážemi na obrazech, které vytvářela jako studentka pražské AVU, a to naprosto v protikladu jak k požadavkům soudobého akademického sorealismu, tak i ke hnutí informelu, jež ovládlo citění jejích spoluputníků na studiích. Pokračovala pak v malbě i kolážích a tvorbě bibliofilii, za něž získala cenu v soutěži o nejkrásnější českou knihu v PNP Praha r. 1995 a na 4. biennale knižního umění v Martině. Svým dílem představuje dnes výraznou osobnost, která je zastoupena v našich i zahraničních galeriích. Ti, kteří milují poezii čistého srdce, sny, romantické příběhy, humor s příchutí českého neodadaismu, si přijdou na své při vernisáži této jedinečné výstavy, kdy promluví významný český a německý teoretik umění prof. A. Pohribný, jenž přijede z Darmstadtu. Jeho přednáška začíná na výstavě K. Černé v Galerii IC UP Zbrojnice ve středu dne 4. 12. 2002 již v 16 hod.

Do oázy snů a radosti zve pořadatel, Katedra výtvarné výchovy PdF UP.

Doc. D. Puchnarová, ak. mal.

INSTEP informuje

Ve dnech 5. – 7. 12. 2002 se v aule FF UP a v prostorách Katedry anglistiky a amerikanistiky koná mezinárodní konference *Vzdělání a nové technologie – Prostředky k integraci Evropy (Konference o distančním vzdělávání – vzdělání jako faktor v ekonomickém rozvoji)*.

-mš-

ProQuest Digital Dissertations

Univerzita Palackého má do konce roku 2003 přístupnou databázi *ProQuest Digital Dissertations*, která obsahuje celkem 1,6 milionů záznamů o doktorských disertacích a částečně magisterských diplomových pracích obhájených na severoamerických a na některých evropských univerzitách s retrospektivou do roku 1861. Roční přírůstek činí téměř 60 tisíc záznamů. Každý záznam zařazený do databáze od roku 1980 je opatřen autorským abstraktem v délce zhruba 350 slov. Pro lepší orientaci a výběr záznamů slouží faksimile úvodní části dokumentů od roku 1997 v rozsahu 24 stran, které jsou k dispozici online bez příplatku.

Databáze je přístupná na adrese <http://www-lib.umi.com/dissertations/gateway>.

Odkaz je umístěn na webových stránkách KUP – Informační zdroje <http://tin.upol.cz/> a IS FTK – elektronické informační zdroje http://tin.upol.cz/~is_ftk.

-mas-

HABILITACE

Lékařská fakulta UP

Ve čtvrtek 5. 12. 2002 se uskuteční na zasedání Vědecké rady LF UP (v posluchárně na Neurologické klinice LF UP, I. P. Pavlova 6) následující habilitační řízení:

V 10 hod. bude zahájeno habilitační řízení **MUDr. Stanislava Komárka, CSc.**, praktického zubního lékaře v Hradci Králové a externího učitele II. stomatologické kliniky LF UP, v **oboru stomatologie**. Habilitační práce má název *Cytotoxická výplňových materiálů*, habilitační přednáška je na téma *Vrstvení kompozitních materiálů*.

Od 11 hod. bude probíhat habilitace **MUDr. Filipa Danningera, CSc.**, odborného asistenta Katedry chirurgie Slovenské Postgraduální Akademie Medicíny v Bratislavě v **oboru chirurgie**. Habilitační práce má název *Chirurgické aspekty segmentálních transplantací pečene u dětí*, habilitační přednáška je na téma *Transplantace pečene – indikace, kontraindikace, chirurgická technika*.

S habilitačními pracemi je možno se seznámit na oddělení vědy a výzkumu Děkanátu LF UP.

-lfup-

IV. minisymposium: Diabetes mellitus – oční komplikace

■ V sobotu 12. 10. 2002 proběhlo v Olomouci mezioborové symposium *Diabetes mellitus – oční komplikace, IV. minisymposium*. Nad vědeckým setkáním diabetologů a oftalmologů převzaly záštitu Česká diabetologická společnost, Česká oftalmologická společnost a Česká vitreoretinální společnost. Akce byla organizována pěti diabetologickými centry (FN Olomouc, IKEM Praha, FN Motol Praha, FN Na Karlově náměstí a FN Královské Vinohrady Praha). Na sympoziu zaznělo celkem 10 přednášek, které si přišlo vyslechnout 137 účastníků. Cílem tohoto setkání bylo prohloubit úroveň spolupráce diabetologa a oftalmologa o jejich společného pacienta-diabetika.

V úvodní přednášce prof. Pelikánové (Praha) byla podrobně rozebrána klasifikace, diagnostika a cíle léčby diabetu, další přednášející se věnovali problematice léčby diabetu I. (dr. Loyková, Olomouc) a II. typu (dr. Raidová, Olomouc). Přednáška doc. Kvapila (Praha)

ha) se týkala otázky, jakou roli hraje hypertenze u diabetu. Cíle léčby hypertenze jsou u diabetiků mnohem širší než u nediabetiků, protože správná léčba hypertenze může diabetikovi přinést větší profit než nediabetikovi. Dr. Sosna (Praha) ve své přednášce *Etiopatogeneze diabetické retinopatie* tuto problematiku široce rozebral. Zdůraznil přitom, že diabetická retinopatie (DR) představuje nejčastější příčinu slepoty ve vyspělých zemích: přes všechny pokroky v léčbě i prevenci DR je nárůst slepých pacientů stálý a dramatický. Pochopení všech mechanismů vedoucích ke vzniku a vývoji DR jistě povede k novým strategiím prevence a léčby tohoto onemocnění. Ve své druhé přednášce *Léčba neproliferativní diabetické retinopatie* podtrhl, že zvládnutí diabetické retinopatie (DR) je založeno především na její prevenci a optimální kontrole diabetu. Doc. Kalvodová (Praha) ve svém vystoupení zdůraznila, že v současné době může být

neprůpustný vývoj mikrovaskulárních komplikací DM velmi úspěšně zpomalen dostupnými terapeutickými metodami. Úspěšnost léčebného postupu závisí zejména na časově vhodné zvolené léčbě diabetické retinopatie a diabetické makulopatie laserovou koagulací nebo pars plana vitrektomií, což předpokládá záchyt časných stádií onemocnění. Doc. Řehák (Olomouc) ve své přednášce na téma *Laserová léčba proliferativní DR* zdůraznil, že vznik fibrovaskulární proliferace nemusí vést k žádným obtížím a diabetik si jejich existenci uvědomí až se vznikem komplikací, jako jsou krvácení do sklivce, které znemožní zákrok laserem, nebo trakční odchlípení sítnice. Ve vyspělých průmyslových zemích je proliferativní diabetická retinopatie (DR) vůbec nejčastější příčinou slepoty v produktivním věku. Dr. Fišer (Praha) ve svém sdělení *Vitrektomie v léčbě DR* poukázal na skutečnost, že závěry St. Vincentské deklarace z roku 1989, podle nichž měl být počet těchto slepých pacientů snížen na třetinu během pěti let, se nepodařilo naplnit. Naopak, v některých sledovaných oblastech (v SRN) počet slepých pacientů starších 70 let narostl o 100 %! Příčinou jistě není snížení kvality oftalmologické péče, nýbrž vzrůstající délka života diabetiků a z ní vyplývající vzestup incidence diabetické retinopatie. Poslední přednášející, dr. Prachařová (Olomouc), ve svém sdělení „*DR – poznámky pro praxi*“ ukázala na konkrétních příkladech indikace k laserové terapii a apelovala na včasnou diagnostiku diabetického makulárního edému či proliferativní formy DR a časnou léčbu laserovou fotokoagulací.

Na závěr symposia byla zařazena panelová diskuse, na níž opakovaně zazněla nutnost úzké spolupráce diabetologa a oftalmologa. Zejména pak progres diabetických změn vyžaduje bezprostřední kontakt oftalmologa s diabetologem. Široce byla diskutována otázka medikamentózní terapie. Tato léčba nikdy není kauzální. Je na oftalmologovi, zda se pro ni rozhodne a kdy. Bylo poukázáno na skutečnost, že spojení velkých diabetologických pracovišť s pracovišti očními je ve světě zcela běžné. Pro oftalmology je překvapující velká znalost problematiky DR právě diabetology z těchto pracovišť. Obdobné erudování jsou ale i oftalmologové v oblasti diabetologie. Tato znalost problému umožňuje včasnou a adekvátní komunikaci mezi nimi. Pokud se podaří takové propojení vytvořit, představuje to základ úspěchu.

Doc. J. Řehák, CSc.,
přednosta Oční kliniky FNO a LF UP

▲ Pátek 29. 11. byl posledním dnem výstavy **TRIPOLIS PRAGA – Pražská moderna kolem roku 1900 – ztracené trojspolečnosti a rivalita německé, české a židovské kultury**. Pořádala Katedra germanistiky FF UP ve spolupráci s Informačním centrem v Galerii IC UP.

-red-, foto -tj-

Stručně

V aule FF UP proběhla v sobotu 23. 11. konference k aktuálním otázkám fyzioterapie na téma **Rehabilitace u poškození měkkých tkání a instabilit kolenního kloubu**.

Rotunda PF UP byla místem setkání, na němž se 26. 11. sešli **studenti s děkanem PF UP JUDr. M. Malackou**.

-red-

Vážené kolegyně a vážení kolegové, v poslední době docházelo k větším či menším „přestřelkám“ nejen na stránkách Žurnálu, který je k tomu konečným také určen, ale i v denním tisku, zejména v regionální příloze MF DNES. Oblíbeným tématem je poslední dobou zejména jezuitský konvikt a jeho „výzdoba“, koeficienty při rozdělování financí mezi jednotlivé fakulty UP („natažené dlaně a touha po bezpracném zisku FF UP“) apod. Sice tím dokazujeme, že naše univerzita není „nehybná“, jak psal pan redaktor MF DNES P. Orság, ale osobně se domnívám, že obraz naší univerzity, který tímto způsobem veřejnosti předkládáme, není zrovna nejlepší. Nevzývám tím k nějakému pokrytectví, jde mi jen o spravedlivý poměr v informování veřejnosti.

Jsem si vědom, že obsah mého dopisu se nemusí líbit té části akademické obce, jež by si přála prosazení svých zájmů a potřeb, ani té, jež strání Rektorátu UP Nicméně bych chtěl vřele doporučit, abychom se přestali navzájem obviňovat, napadat apod. ve veřejných médiích. Uvědomte si, prosím, že žurnalisté o dobrých zprávách z naší univerzity informují jen zřídka a velmi výběrově. (Jako jeden příklad za všechny zde vzpomenu na zahájení výstavy nizozemských malířů v Muzeu umění s mezinárodní konferencí dne 7. prosince 2000. Slavnostního zahájení se zúčastnili dokonce tři velvyslanci, jeden zástupce země, jež dohromady představují více než třetinu všech investic v ČR, a také pan arcibiskup Graubner, avšak tisk tuto akci prakticky ignoroval, ačkoli zástupci tisku byli pozváni.) Spíše si počínají na drobné i větší „skandály“, a pak se ujmou své svaté povinnosti informovat veřejnost s plnou vervou. Je už vlastností tisku, že si vybírá šokující a vzrušující události, zatímco daleko běžnější věci, jako pilná práce, dílčí úspěch, dobrá spolupráce a návštěvy zahraničních zastupitelů na univerzitě jsou v ústech tisku mdlým a nezajímavým soustem. Než se zajímat o úspěchy a významné události, je pro tisk jednodušší vyzvat čtenáře: jen piš, dopisuj, postěžuj si a vyčkat, až tučná mediální sousta přijdou sama. A tak, místo aby naše univerzita o sobě podala pozitivní obraz, který jí v rámci středomoravského kraje náleží jako největší kulturní instituci a největšímu zaměstnavateli v Olomouci, podáme my sami obraz rozchádné „vysoké“ školy, která před zraky veřejnosti přepírá své „špinavé prádlo“, na něž patrně sama nestačí.

Jestliže chce někdo prodiskutovat vážné nedostatky, je k tomu určen především akademický senát, buď fakultní, anebo univerzitní, jejich zasedání jsou přístupná celé akademické obci, mohou se zde tedy řešit všechny záležitosti, které nás palí. Nutno podotknout, že účast akademické obce na těchto zasedáních je pohříchu nízká, nesenařování zájemci o zasedání by se dali spočítat na prstech jedné ruky. Druhým diskusním fórem je pak náš vlastní univerzitní tisk – Žurnál UP a Vodopád. Ovšemže máme také veřejný tisk, ten nám však řešení nepřinese.

V případě kauzy „glóbus“ je nyní především nutno řešit vzniklou situaci. Abych byl přesný, došlo zde skutečně k pochybení ze strany rektorátu. Uživatelé

konviku velice jasně a včas dali najevo, že si přejí, aby nádvoří zůstalo prázdné, a uvedli k tomu pádné důvody. Z důvodů, o nichž by měl informovat sám, se nechal kvestor UP přemluvit, aby vzniklo úplně jiné řešení, a dokonce sestavil žádost. Architekti pak pochopitelně vycházeli z této platné oné žádosti a stejně pochopitelně pak nerozuměli tomu, že byli napadeni. Uživatelé, vesměs uznávaní odborníci v oblasti umění, se cítí, rovněž pochopitelně, podvedeni. Zároveň je bohužel holým faktem, že z právního hlediska je smlouva platná, a mělo by tedy dojít k umístění inkriminovaného díla, nehledě na to, zda dílo představuje předlistopadové myšlení, či kdyby se jednalo o dílo v nejlepší barokní tradici.

Upozorňuji, že paní rektorka, jako osoba, jež nese odpovědnost za ono pochybení úředníka rektorátu, vlastního podílu na této chybě veřejně litovala a upřímně se pokoušela o řešení situace. V této souvislosti ještě jednou uvádím své vlastní kompromisní řešení, ač jsem si nanejvýš vědom, že to řešení se nebude líbit ani mé vlastní fakultě, ani architektům, a možná ani paní rektorce. Nechme přijmout návrh paní rektorky, postavme dílo na dvůr konviku přechodně (na striktně stanovenou a veřejně ohlášenou dobu), ale nechtě ten, kdo zavinil celou situaci, vypíše stejně právoplatný dodatek ke smlouvě, v němž se stanoví následující: jestliže po uplynutí letního semestru 2003, a to ke dni 30. června 2003 (aby byl poskytnut dostatečný čas na případné odstranění a přemístění glóbusu před zahájením dalšího semestru), bude stále jasné, že glóbus odporuje provozu nádvoří, jaký si představovali uživatelé konviku, oběť bude přemístěn na jiné místo v univerzitním areálu. K dodržení dodatku se vytvoří komise, v níž uživatelé konviku, zastoupení vedoucími všech pěti kateder a také studenti, budou mít převahu, např. pět z devíti členů. Jako další členy bych si představoval jednoho architekta, jednoho zástupce Rektorátu UP, jednoho památkáře a jednoho nezávislého umělce, např. z NG v Praze. Je to snad trochu „švejkovské“ řešení, ale tím bychom se alespoň vymanili ze stále se stupňujícího rozkolu.

Na závěr bych chtěl ještě poznamenat, že paní rektorka je řádně zvolenou nevyšší představitelkou naší univerzity, bez ohledu na počet hlasů, jímž byla zvolena. Rozhodně nám neprospěje stále na ni útočit ve veřejném tisku, a tím vytvářet obraz vzájemné nedůvěry, rozkolu a chaosu na UP. Podle mých vystoupení v AS UP, AS FF UP a v Žurnálu UP může každý člen naší akademické obce vědět, že já osobně mám v některých věcech naprosto odlišné názory, než má paní rektorka. To však neznamená, že bychom se neměli chovat korektně. Britové mají pro důslednou, leč korektní opozici krásný terminus technicus: „Her Majesty's Most Loyal Opposition“. Pokusme se právě o to, a ukažme tak, že i Univerzita Palackého je schopna vstoupit do Evropské unie důstojně a s čistým štítem.

Olomouc, 23. 11. 2002

Dr. W. Engelbrecht,
předseda AS FF UP a člen AS UP

Myši s lidskými geny – k čemu a proč?

Cena za práci v hematologii, udělená pracovníkovi naší univerzity RNDr. V. Divokému, Ph.D. (viz ŽUP 9, str. 1), je příležitostí, abychom čtenářům našeho univerzitního listu přiblížili podstatu genetických manipulací a účel transgenních zvířat. Metodami rekombinantní DNA technologie je možné gen¹ z libovolného genomu vystříhnout, izolovat, v laboratoři namnožit, a získat tak jeho kopie v libovolném počtu. Tyto geny lze také cíleně upravit. To znamená včlenit do nich nebo vyloučit z nich určitou část (DNA sekvenci), přidat regulační sekvence potřebné k tomu, aby gen začal pracovat a spustil proces tvorby specifického genového produktu – aby se v buňce exprimoval. Gen lze také spojit s geny jinými, nejrozličnějšího původu (virus, bakterie, houba, rostlina, zvíře, člověk). Cílem těchto genetických manipulací je dosáhnout exprese daného genu v určité buňce, resp. v mnohobuněčném organismu. Takový organismus, který má ve svém genomu začleněn cizí gen, se pak nazývá transgen.

Cizorodý gen je vlastně fragment molekuly DNA a do buňky se vpravuje přes její povrchovou membránu celou řadou technik. Nejefektivnější je mikroiinjekce malého množství DNA fragmentů pomocí mikromanipulátoru².

Nebeský glóbus...

Dokončení ze str. 1

Důvodem je skutečnost, že celková rekonstrukce v objemu Kč cca 350 mil. Kč byla nesmírně náročná technicky i z hlediska administrativního zajištění, a z tohoto úhlu pohledu rozhodně nelze označit požadavek „prázdného nádvoří“ za požadavek „klíčový“. Podmínky vytvořené pro činnost kateder uměnovědných dislokovaných v objektu jsou přinejmenším srovnatelné se špičkovými evropskými umělecko-vědními pracovišti a v rámci České republiky bychom zřejmě nenalezli, ani na uměleckých vysokých školách, obdobně kvalitní prostory. Kromě aspektů zmíněných petici nelze zapomenout na právní závazky, které UP převzala při realizaci rekonstrukce, a to jak vůči autorovi díla, tak vůči autorům (architektům) projektu úpravy nádvoří. Jíž zmíněné smlouvy o dílo s autorem a s architekty, ale také platné stavební povolení, vyjádření orgánů památkové péče a platná právní úprava v oblasti autorských práv zavazuje naši vysokou školu, aby splnila předpokládaný záměr, tj. aby umístila dané dílo na místě, jež bylo pro umístění vybráno a projektem určeno. Nedořazení popsaných závazků by nejen zpochybnilo pověst UP jako obchodního partnera, ale vedlo by rovněž k sérii soudních sporů, které lze předem pro autory považovat za vyhrané. Dále by pak tyto prohrané spory vedly k dalším nákladům, které by již nebyly hrazeny z prostředků vyčleněných pro rekonstrukci objektu, ale z běžných rozpočtových či mimorozpočtových prostředků, jejichž objem rozhodně není na naší vysoké škole nadbytečný.

Z daného případu tedy plyne několik poučení. Administrativní a správně-techničtí zaměstnanci UP musí do budoucna pružně a operativně reagovat na požadavky a otázky, jež jsou jim předkládány, což ovšem neznamená, že těmto požadavkům musí být vždy vyhověno a otázky odpovězeny kladně, neboť jsou tu závazné obecně platné, ale i vnitřní předpisy, kterými se tyto zaměstnanci musejí řídit. Tento požadavek platí i v případě tak velkého náporu práce, jakým byla rekonstrukce objektu uměnovědných kateder. V tomto směru tedy mají autoři petice pravdu a její podání určitě přispěje ke zkvalitnění práce administrativně-technického aparátu. Při dalším řešení této otázky je nutno postupovat tak, aby si UP zachovala pověst seriózní instituce, spolehlivého partnera a subjektu, který respektuje právní řád. Rovněž je nutno při dalším řešení otevřené řici, že nastolený problém není problémem klíčovým a kvalita architektonického řešení i umělecká kvalita díla je garantována jejich autory.

-map-

Několik set kopií genu je v objemu asi 2 pikolitry (2×10^{-12} litru) injikováno např. do samčího prvotního oplodněného myšního vajíčka. Poté je toto vajíčko (zygota) vloženo do dělohy myši samičky. Následuje vyšetření přítomnosti cizího genu v buňkách jejího potomstva. Vybraní jedinci, kteří tento gen obsahují, jsou potom vzájemně kříženi. Cílem křížení je získat transgenní myši linie – homozygoty („čistokrevné“) pro daný gen. Podaří-li se to, pak jejich potomci jsou všichni nositeli tohoto genu, všichni mají i vlastnost tímto genem podmíněnou. Výtečnost této manipulační techniky není sice vysoká (asi ze sta mikroinjektovaných zygot se získá jeden transgenní jedinec), výsledky jsou však mimořádně cenné pro výzkum i ekonomicky.

Jaký je osud cizorodé DNA vpravené do buňky? Z větší části je biochemickým aparátem buňky degradována (proto tak nízká úspěšnost manipulace), přesto je však některá z kopií DNA fragmentů do genomu vpravena. Může se náhodně připojit na některý z chromozomů (nehomologní rekombinace), anebo může nahradit odpovídající místo na chromozomu příslušného čísla (homologní rekombinace). Je-li cizorodá DNA defektní, chybí-li v ní např. určitý úsek genu, je homologní rekombinací vyrazen normální gen. Taková buňka má pak na jednom chromozomu gen normální, na druhém defektní – je v tomto genu heterozygotní. Klasickým mendelovským křížením heterozygotních jedinců je pak možné získat potomky s defektním genem na obou chromozomech (homozygoty) a zjistit, jakou má gen v organismu funkci, jaká vlastnost mu chybí, co funguje jinak, než má.

Nové připojení gen, někdy tandémově replikovaný, se ovšem nemusí exprimovat spontánně. Jeho exprese, tedy tvorba jím produkovaného genového produktu, je pak otázkou dalších manipulací. Celý postup tvorby transgenní myši trvá až pět let soustředě-

né, každodenní práce týmu odborníků ovládajících teoreticky a prakticky finančně náročné metody, prováděné ve speciálních laboratořích s náležitým přístrojovým vybavením a s plynule dodávaným materiálem (chemikálie, enzymy apod.) od zahraničních firem za mnoho peněz z konta grantových projektů.

Popsaným postupem byly získány transgenní myši se zvýšenou expresí potkaního růstového hormonu („supermyš“), transgenní ovce produkující lidský protisrážlivý protein, transgenní krávy, v jejichž mléku je obsažen lidský laktoferrin nebo transgenní prasata s expresí bívinního genu pro růstový hormon a také transgenní myši exprimující lidské geny pro různá onemocnění. Jsou modelem ke studiu patofyziologické podstaty nemocí, a otevírající tak principiálně nové možnosti k hledání prostředků pro exaktní diagnostiku a pro kauzální léčbu nemocí. Farmaceutické firmy jsou ochotny za takovou myš zaplatit i milion dolarů. Právě na tomto výzkumném poli pracuje tým dr. V. Divokého v Ústavu biologie LF UP v kooperaci s pracovníky ve Spojených státech. Cenu dostal za myši model lidské polycytémie.³

Prof. M. Hejtmánek

¹ Gen si můžeme zjednodušeně představit jako úsek vláknité molekuly DNA nebo RNA, která nese informaci pro strukturu bílkoviny (polypeptidu), zapsanou specifickým pořadím jejich strukturních složek (nukleotidů). Tak jako z tištěného textu můžeme vystříhnout slovo, větu, či odstavec, přemístit je jinde, změnit jejich smysl, pořídit z nich kopie nebo je prostě vyřadit – podobně lze nakládat s genomem (soubor buněčných genů). Lidský genom obsahuje „knihovnu“ s 23 různými knihami (chromozomy), každá je tu zastoupena dvěma výtyky (matérským a otcovským chromozomem) a celkově je v těch knihách asi 6 miliard písmen (nukleotidových párů) a 60 až 80 tisíc příběhů (genů), z nich je polovina od matky a polovina od otce.

² Mikromanipulátor – přístrojové zařízení umožňující provádět zákroky na živých buňkách pod mikroskopem.

³ Polycytémie – nádorové onemocnění, vzniká genetickou poruchou kmenové krevní buňky, v těle pacienta vyvolává nekontrolovaný růst a množení krevních buněk určitých typů.

SLOVO MÁ DĚKAN PdF UP DOC. J. ŠTEIGL, CSc.

Co trápí končícího děkana

Je zvoleno. Přesto, nebo právě proto cítím potřebu vysvětlit některé myšlenky obsažené v mém projevu při prezentaci kandidátů na funkci rektora UP (23. 10. 2002).

Volby akademických funkcionářů chápu především jako příležitost k diskusi o zásadních koncepčních otázkách a také jako příležitost pojmenovat nedostatky a pokusit se o identifikaci jejich příčin. Mým přáním je, aby budoucí děkani byli „ušetřeni“ některých nedorozumění, jimiž jsme prošli my.

Pozice děkana je v duchu současného zákona o vysokých školách trochu zvláštní. Je zvolen (podmíněně) akademickým senátem své fakulty, má se svými nejbližšími spolupracovníky poměrně značnou odpovědnost, ale jeho pravomoci jsou v jistém ohledu daleko menší než pravomoci ředitele základní školy s právní subjektivitou. Často to může v praxi znamenat narušení výchozí pozice tohoto stupně řízení vůči administrativnímu aparátu vysoké školy a často i vůči různým dodavatelským firmám (v zahraničí je zástupce zřizovatelské organizace neopominutelným účastníkem plánování a realizace výstavby školních objektů včetně jejich kolaudace).

Když pomínu dlouhá a nepříliš příjemná jednání, aby se vůbec definitivně dislokace Katedry výtvarné výchovy PdF UP začala řešit (pět stěhování katedry svědčí o složitosti hledání), zůstává nepochybně fakt, že bývalý jezuitský konvikt, nynější sídlo pěti kateder uměleckých oborů, je vysoce hodnotnou stavbou evropského významu. Krásná barokní stavba se po rekonstrukci stala velmi důstojným sídlem Uměleckého centra UP.

Ani jako končící děkan však nemohu ve všeobecné euforii přehlédnout hrozící nárůst výše provozních

nákladů (vnější aktivity by musely obsadit 30–50 % provozní kapacity a musely by být všestranně ošetřeny na vysoké profesionální úrovni) a nehotovost objektu ve stanoveném termínu z hlediska výuky. Stavba, zkolaudovaná bez účasti uživatelů, přinesla mnoho překvapení a četné dodělavky. V některých prostorách hrozilo omezení výuky nebo její úplné přerušení. Mnohé prostory, zejména velké centrální sály, nejsou dosud dokončeny, což narušuje nejen výuku, ale i pronájmy. Stávající systém umožňuje ignorovat v některých případech nejen hlasy kateder, ale i názory vedení fakult, včetně názorů děkanů. Zvolená řešení pak často patří k těm méně funkčním, spíše k těm dražším.

Patnáctitisícové společenství studentů a učitelů vyžaduje podle mého názoru ke svým akademickým orgánům „živé“ fungující obslužný aparát podnikového ekonomicko-manažerského typu, jehož odměňování je odvozováno od uspokojování potřeb fakult i celé VŠ. V tomto smyslu má jít o spolehlivý, kvalitní servis a o koordinaci činnosti na přesně definované standardní úrovni. V souvislostech to ovšem znamená také jasné vymezení kompetencí u nově zaváděných orgánů s jasně deklarovaným vztahem k dosavadním strukturám v rámci systému řízení VŠ (bez odpovědnosti nemá žádný orgán smysl). Stálo by zřejmě rovněž za úvahu financovat pro učitele VŠ nastupující do vedoucích funkcí příslušné manažerské kurzy, vedené profesionálně.

Transformace naší vysoké školy a jejích fakult předpokládá i transformaci vnitřní, postavenou na čitelných a kontrolovatelných pravidlech, která by přijala za své většina akademické obce.

Doc. J. Šteigl, CSc., děkan Pedagogické fakulty UP

O dějinách konviktu

Historii někdejšího jezuitského konviktu a jeho barokních budov, jež po více než 200 letech a rozsáhlé rekonstrukci opět slouží studentům a pedagogům olomoucké univerzity, se rozhodli přiblížit autoři obsáhlé a reprezentativní publikace *Jezuitský konvikt – sídlo Uměleckého centra UP v Olomouci (Dějiny – Stavební a umělecké dějiny – Obnova a využití)*, kterou na podzim tohoto roku vydala Univerzita Palackého ve Vydavatelsví UP. Slavnostní „křest“ této publikace se uskutečnil při příležitosti otevření Uměleckého centra UP 4. 11. 2002 za účasti ministra kultury ČR P. Dostála, ředitelky VUP RNDr. H. Dzikové a výkonného redaktora publikace a jednoho z jejích autorů prof. J. Fialy, CSc.

Záměr vydat monografii věnovanou jezuitskému konviktu vznikl během stavebně historického průzkumu tohoto objektu, uskutečněného firmou PhDr. L. Mičáka a PhDr. K. Žurka. Monografie (formátu A4 s bohatou fotografickou a další dokumentací) mohla vyjít díky finanční podpoře firmy IMOS Brno, která byla jedním z hlavních partnerů UP při celkové rekonstrukci objektu. Šestnáctičlenný autorský kolektiv se podělil o zpracování kapitol uspořádaných do výše uvedených oddílů, jež předmluvou uvedli rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., a kvestor UP Ing. J. Jirka.

Autorem nejrozsáhlejší kapitoly věnované dějinám konviktu je **prof. J. Fiala, CSc.**, který spolu s PhDr. L. Mičákem a PhDr. K. Žurkem publikaci redigoval:

Jak je publikace *Jezuitský konvikt – sídlo Uměleckého centra UP v Olomouci* koncipována?

Kolektiv autorů popsal tento vzácný barokní objekt i pozůstatky jeho renesančního předchůdce vskutku zevrubně.

První část publikace věnovaná dějinám konviktu zahrnuje výklad o působení jezuitů v Olomouci (doc. Jindřich Schulz), o dějinách konviktu jako vysokoškolské instituce (J. Fiala) a o někdejších Konviktních a Jánošíkových kasárnách (mj. PhDr. J. Fidler). V následujícím oddíle naleznou čtenáři publikace pojednání o areálu jezuitské koleje (L. Mičák) a o stavební a umělecké historii konviktu (L. Mičák, K. Žurek), rozbor restaurované malířské a sochařské výzdoby kaple Božího Těla (prof. M. Togner) dále analýzu barokní legendy o údajném zázračném vítězství Jaroslava ze Sternberka nad Tatary u Olomouce v roce 1241, jež je námětem anonymní barokní rytiny i fresky Jana Kryštofa Handkeho v kapli Božího Těla (L. Mičák, Mgr. K. Mičáková), výklad o umělecké činnosti J. K. Handkeho pro olomoucké jezuitu (L. Mičák) a katalog fresek a dalších artefaktů v konviktu včetně renesančních kamenných fragmentů objevených při rekonstrukci budovy (L. Mičák, K. Žurek).

Areál konviktu má ovšem i starší historii.

Byvala tu židovská osada, nežli v roce 1454 český král Ladislav Pohrobek Židy z královských měst vypudil – proto se brána v hradbách u konviktu (o nížž pojednal Mgr. F. Chupík) nazývá Židovská brána či věž. Archeoložka PhDr. H. Sedláčková, CSc., autorka příslušné kapitoly, je přesvědčena o tom, že v místě kaple Božího Těla stávala židovská synagoga a že zde našla mj. stopy po židovské rituální lázni (mikveh) a po podiu, z něhož se předčítala tóra (nazývaném bima nebo almemor), o čemž se jistě ještě bude v odborných kruzích diskutovat.

Stejně jako o onom „neznámém technickém zařízení v konviktu“?

Bezpochyby – jedná se zřejmě o hypocaustum, tedy teplovzdušné vytápění části konviktu, protože většina místností měla rozměrná kachlová kamna, do nichž se přikládalo z chodby, aby osazenstvo těchto místností nebylo rušeno při studiu nebo kontemplaci –

jak dokládá řada malých dvířek při podlaze konviktních koridorů. Podrobnosti o tomto technickém zařízení jsou uvedeny v příslušné kapitole (od Mgr. R. Zatloukala), ale musíme říci, že největší pozornost vzbuzují u návštěvníků konviktu dva zachované a restaurované, ale nyní již nefunkční barokní záchody – „prevět“ neboli „reterát“ v přízemí Starého konviktu byl zřejmě součástí někdejší návštěvní místnosti, zatímco toho prostornějšího v prvním podlaží užíval pater regent konviktu.

Jaká byla funkce jezuitského konviktu?

Zprvu se soudílo, že konvikt sloužil pouze k ubytování, stravování a samostatnému studiu jezuitských studentů gymnázia a univerzity, a to jednak urozených samoplátců (konviktorů), jednak – a to hlavně –

studentů nadačních (alumnů). Nejvýznamnějšími nadacemi byla nadace papežská z roku 1578, určená pro přípravu římskokatolických (výjimečně též řeckokatolických) kněží, a nadace císaře Ferdinanda II. z roku 1624. Konvikt se proto též nazýval „Ferdinandeum“ – císař konviktu věnoval město a panství Nový Jičín (konfiskované po bělohorské bitvě), z jejichž výnosu se v konviktu vydržovali jak duchovní, tak světská alumní – potomci šlechtických rodů, jež tak habsburští panovníci odměňovali za jejich služby dynasti. Pro chudé neurozené studenty byl původně určen seminář sv. Františka Xaverského (v dnešní budově CMTF), jezuité však občas dokázali v konviktu umístit i nadané synky svých poddaných z Nového Jičína. Z diarií (deníků) rektorů jezuitské koleje a současně univerzity i z diarií regentů konviktu (dochovala se z přelomu 17.–18. století) plyne, že jak regent, tak subregenti a prefekti jednotlivých ročníků jezuitského gymnázia a univerzity vyučovali a zkoušeli nejen v sousední školní budově (dnešních depozitářích Vlastivědného muzea), ale i v konviktu, takže konvikt bylo zařízení víceúčelové. Celý barokní jezuitský komplex kromě semináře sv. Františka Xaverského, tj. jezuitská kolej (dnes budova Správního archivu Armády ČR na nám. Republiky), chrám P. Marie Sněžné, školní budova, Nový konvikt s božetělskou kaplí a Starý konvikt, byl průchozí, pedagogové a studenti tedy ani nemuseli vycházet na ulici – studentští obyvatelé konviktu byli ostatně ve svých návštěvách města a zejména jeho hostinců vázáni přísnými regulami.

Publikace je velmi bohatě ikonograficky vybavena, jsou zde mj. reprodukovány i nápisy v kartuších na stěnách přízemního koridoru Starého konviktu. Co sdělují?

Ony nápisy se zachovaly jen fragmentárně, vrství se na sobě a restaurátoři se jejich obsahem nezabývali – víceméně jen odstranili bílé krycí nátěry. Pokud byl v těchto fragmentech alespoň zčásti čitelný letoopočet, podařilo se mi je s pomocí univerzitních matrik a tezí přečíst. Jedná se o některé alumní konviktu – premianty, kteří byli takto zvěčnění za svoje studijní výkony. Bylo by záhodno umístit pod dešifrovanými kartušemi legendu vysvětlující, o koho se jedná – a nejsou to jen šlechtici. Jezuitští studenti navíc pořizovali trvalé připomínky svého pobytu v konviktu vlastnoručně: svoje jména, popř. erby vyřezali na pískovcové okenní parapety. Luštěl jsem ta jména s nemenším zaujetím jako egyptologové hieroglyfy, a s pomocí univerzitních matrik a tezí jsem mohl dotyčné psavce, nebo přesněji kamenorytce identifikovat. V té souvislosti je náležité poděkovat autorovi většiny fotografických snímků v publikaci, jenž se velice zasloužil o její názornost i obrazovou působivost – Ing. Petru Zatloukalovi.

V oddíle věnovaném obnově a využití jezuitského konviktu se čtenář seznamuje s projektem rekonstrukce konviktu; uměnovědné katedry FF a uměnovýchovné katedry PdF, tvořící Umělecké centrum UP, představili jejich vedoucí. Stejně jako rekonstruovaná budova konviktu působí i kniha o něm velmi impozantně. Kterí další pracovníci se na konečné podobě knihy podíleli?

Publikace by nevznikla bez mimořádného pracovního nasazení pracovníků VUP, především I. Perůtkové, jež opět osvědčila svůj výtvarný a typografický talent, bez počítačové dovednosti M. Reichlové, jež se postarala o to, že reprodukce dokumentů a fotografií vyhlížejí lépe než originály, a bez profesionálního zaujetí ředitelky Vydavatelství UP RNDr. H. Dzikové – celá sazba publikace totiž byla zhotovena ve VUP, tiskárna Epava se postarala o tisk a vazbu knihy. Vzniklo tak dílo srovnatelné s pěti výpravními publikacemi Univerzity Karlovy – čtyřmi svazky Dějin Univerzity Karlovy (1995) a Památkami Univerzity Karlovy (1999). Naše publikace je ale unikátní v tom ohledu, že pražské jezuitské konvikty zůstaly zatím stranou pozornosti, nejsou to ostatně objekty tak honosné, jako je konvikt olomoucký.

Jaké obecnější poznatky z publikace vyplývají?

Především to, že olomoucká jezuitská univerzita náležela na přelomu 17. a 18. století k velkým středoevropským univerzitám. Třežba původně sestávala jen ze dvou fakult, filozofické (na níž se ale vyučovalo i některým přírodním vědám) a teologické, představovala po stránce edukační i ekonomické velmi silnou instituci, jež samozřejmě spatřovala svůj hlavní úkol v dovršení rekatolizace českých zemí, ale i v zemích okolních, např. v Uhrách, jakož i v šíření římskokatolické víry na severovýchod Evropy. Mladí patres Societatis Jesu, absolventi olomoucké univerzity, byli vysíláni na daleké misie do Střední a Jižní Ameriky či do Číny a vedli si tam, jak víme z jejich relací, velmi zdatně. Současně v Olomouci získávali akademické vzdělání, od roku 1679 obhacene i právními naukami, moravští aristokraté a potomci tzv. honorací – příslušníků městského patriciátu a svoidných povolání, jimž se tak otevírala kariéra ve státní byrokracii a armádě; olomoucký jezuitský konvikt fungoval pro tuto mužskou mládež jako velkoryse pojaté a dotované nejen ubytovací a výživové, ale zejména vzdělávací a výchovné zázemí. Protože ustulý vzdělávací systém jezuitského řádu na sklonku baroka již nevyhovoval potřebám absolutistické monarchie, vzniklo v Olomouci r. 1724 světské vysoké učení – stavovská akademie, a v důsledku zrušení Tovaryšstva Ježíšova v roce 1773 byla olomoucká univerzita společně s konviktem a seminářem sv. Františka Xaverského postátněna.

Tak reprezentativní monografií, jakou má nyní olomoucký jezuitský konvikt, by si myslím zasloužily i jiné architektonické památky v našem městě.

My jsme vlastně navázali na podstatně útlejší monografii, kterou olomoučtí památkáři věnovali rekonstrukci svého sídla – Petraschova paláce na Horním náměstí. Rozhodně je ale třeba vytvořit velkou monografii o barokní olomoucké a současně národní kulturní památce – komplexu budov někdejšího premonstrátského konventu na Hradisku u Olomouce a jeho rezidenci s poutním chrámem Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku. Univerzita Palackého by mohla ku prospěchu badání o své historii, jakož i své prezentace věnovat v pozornost zejména objektům Cyrilometodějské teologické fakulty, v prvé řadě historii a současnosti sídla této fakulty, původně semináře sv. Františka Xaverského, a také renesančnímu Žerotinskému paláci (Purkrabská 2–4), jehož rekonstrukce se, pokud vím, připravuje. Jenže za situace, kdy je největší posluchárna FF UP sice vybavena zesilovačem a mikrofonem, ale kromě křídla a tabule už jen promítacím plátnem a staříčkým zpětným projektořem, který technik udržuje v chodu jen neustálými výměnami spalné lampy za nijak lacinou lampu novou, mi takové nákladné projekty připadají nepřípadné.

Připravila

V. Mazochová

▲ Jezuitský konvikt – sídlo Uměleckého centra UP v Olomouci (Dějiny – Stavební a umělecké dějiny – Obnova a využití). Vydala UP v Olomouci, vydání první, Olomouc 2002, 414 stran, k dostání v Prodejně skript VUP (Zbrojnice) za 545 Kč.

Palčivý polistopadový pesimismus

Tak jsme je opět (doufám, že dobře) vybrali... Koho? No přece 14 nejschopnějších studentů UP, kteří stráví celý rok na jedné z amerických vysokých škol, aby tam pokračovali v získávání nových poznatků ve svém oboru, aby se aktivně zapojili do každodenního kolotoče diskusních seminářů a přednášek, aby se správně vyrovnali se střetem s jinou kulturou, aby si maximálně zlepšili vyjadřovací schopnosti v angličtině, aby... Dal by se pokračovat ještě na několika řádcích dalšími větami účelovými, ale bylo by to nošení dříví do lesa. V současné době si přece každý student uvědomuje, jak důležité je získávat zahraniční zkušenosti, třeba jen proto, aby se měl v budoucnu budoucímu zaměstnavateli čím pochlubit ve svém CV – nebo snad ne? (Naši absolventi se vlastně budou už velmi brzy moc ucházet o práci v celé Evropské unii!) A představte si, že za to vše „naš student v Americe“ zaplatí méně, než kdyby zůstal v poklidných vodách domácí univerzity, odkud má blízko k maminčiným nedělním řízkům, za kterými se někteří vydávají už raději ve čtvrtek, aby si to nedělní menu zavčas domluvili.

Ne, nevyprávím pohádku, mnozí již dávno uhádli, že je řeč o programu pana Merrilla, který tento náš vzácný mecenáš financuje již víc než deset let, a domluvil dokonce i vstřícnost amerických univerzit, které nám nejen odpouštějí školné, ale vypomáhají našim studentům i jiným způsobem. Výsledkem pak je, že investice vybraného studenta do roku studia v zahraničí jsou opravdu malé.

Určitě nás teď hrozně litujete, neboť vybrat 14 studentů z celé laviny těch, kteří buší na dveře Kanceláře zahraničních styků, aby tam přinesli svou přihlášku jako první a co nejlépe v ní prezentovali svůj studijní záměr, musí být nesmírně těžké. Ano, je to vždy těžké, protože pilně pročítáme předložené materiály, diskutujeme o nich „komisionálně“ s předvolanými kandidáty a pak dlouze zvažujeme všechna pro a proti (včetně toho, že třeba stejně dobrý kandidát bude ještě mít další šanci, protože je teprve ve druhém ročníku atd.), abychom vybrali dobře a nikomu neublížili.

Musím ale přiznat, že nám čtení projektů nezabere dva měsíce (což stále ještě naivně předpokládáme), ale zhruba 10 až 14 dnů, protože ta „lavina“, atakující naše dveře čítala letos 25 hlav, vloni a předloni

dokonce lehce přes třicet! Je pravda, že program není vhodný pro studenty medicíny, pro přírodovědce můžeme nabídnout jen jedno místo na College of the Atlantic a hlásit by se měli studenti mezi druhým a čtvrtým ročníkem studia. Každý si však snadno spočítá, kolika studentům UP se tato možnost nabízí přímo „na stříbrném podnose“, neboť už nejsme schopni vymyslet další informační kanály, kde se s tímto „dárkem“ každoročně podbízáme.

A tak se mě zmocňuje bezmocný pesimismus a zelená závist, že MNĚ není těch dvacet nebo v nejhorším případě pětadvacet, a že tedy nemůžu bušit na ty dveře jako první... A taky, že je listopad, jehož šedivě mlžné dny mi vždy způsobují deprese – až na ten jeden listopad v minulosti ne příliš dávne, jehož pochmurnost rozsvítila „celonárodní euforie“ především lidu studentského – jak jste si o tom zajistě přečetli v posledním čísle Žurnálu. Vim, že se nedá žít ve stavu euforie po dobu deseti a více let, ale co se to přihodilo lidu studentskému, že se mi jeví často jako apatický? (A strašně ráda uslyším v odpověď na tento článek, že se mylím!)

Nejde totiž jen o malý zájem o studium v zahraničí (možností je čím dál více a ti aktivní a cílevědomí jich využívají – není jich ale asi dost na to, aby se stačili přihlásit na všechno), mám pocit, že hodně mladých lidí nemá zájem se o něco prát, změnit to, co se jim nelíbí v nejtěsnější blízkosti, v regionu, v celé společnosti. Kdo jiný, než mladí, vzdělání a „světa znali“ lidé může zlepšit systém vzdělávání v našem státě, bojovat proti pokrytectví, zavést do ekonomického, politického a společenského života naší země smysl pro „čistou hru“ jen pro dobro věci samé (nikoli sebe sama)?

Je nejvyšší čas skončit toto povídání, aby to nevznělo jen jako senilní sen starší dámy. Docela vážně: velmi mi záleží na tom, aby se neztrácel nabízené šance, velmi mi záleží na tom, abych znovu pocítila aspoň část z toho pocitu obrovské pychy nad konkrétními činy mnoha studentů v polistopadových dnech roku 1989.

Budu se těšit, že se ozvou ti, kteří mají nějaké dobré zprávy pro skeptickou starší paní.

Doc. L. Hornová,
prorektorka UP pro zahraniční záležitosti

STUDENTSKÁ RUBRIKA

Rozvrhové kolize a hanácké dialekt – ztracení v sobě...

Ani posluchači prvního ročníku nechtějí jenom posluchat. Chtějí například také psát, zvláště jsou-li to posluchači prvního ročníku žurnalistiky. Zde jsou jejich první dojmy z Olomouce a Univerzity Palackého:

Po návratu ze zápisu myslí nás, posluchačů prvního ročníku, těžká existenciální otázka. Snažili jsme se zjistit alespoň vlastní rozvrh. Nejedli jsme, nespali, bloudili po internetových stránkách, až na nás jednoho dne vyzývavě zamrkala ikona s názvem Předzápis předmětů. Taková úleva! Už vím, co mám v pondělí dělat. Sláva technice! To jsme ještě netušili, že po úvodních hodinách pojedeme domů. V úterý. Technika zkrachovala a nám byl udělen týden na vyřešení rozvrhových kolizí.

-mb-

Jako Češka z Hradce Králové – města památek, votroků a jejich špatného fotbalu, jsem byla příjemně překvapena hanáckou „Holomóci“, prostředím a především nářečím. Dosud mým uším byl skryt krásný zvuk dialektu, který pravda neuslyšíte na každém rohu, zato se mu nevyhnete v některé zdejší hospůdce. Stůl obklopený štangasty poskytuje možnost seznámit se s nářečím. Nabíta a poučená jazykovou zkušeností tak směle mohou říci, že hanácké dialekt mám téměř v maléku. Největší zážitek mě čekal v pravé místní restauraci. Už samo prostředí lidových hospod a personál v hanáckých krojích zaručoval, že se nacházím v pravém srdci Hané. I jídelní lístek byl psán v domorodém jazyce. A tak jsem se dozvěděla,

že nejlépe zahřeje hanácká česnačka s věcem, sérem a šnitíchem. K hlavnímu chodu se nejlépe hodí koře jako hosa aneb zadělávaná kokačka ze starých hodin nebo selská bašta děda Matěje. A největší pochoutkou je Micanovo hřbetisko se šepkovo omáčkou s baifalským knedlom, samozřejmě pařený v obro-sečko.

-pb-

Jednou ze základních potřeb je samozřejmě strava, a aby se k ní dostal, musí si student osvojit veškerou objednávací a informační elektroniku v menze. Další problém: elektronický zápis. Jak se má student vypracovávat s chybami v programu STAG, když ani pracovníci fakulty jej plně neovládají? Proč se zapisovat přes internet, když se zápis někde považuje za neplatný? Univerzita ve snaze dokázat, že drží krok s vývojem, zavádí matoucí programy, které nikomu nepomohou, ale zato mohou dost pokazit.

-hd-

Počáteční pocit svobody a volnosti se vytratil a zůstal jiný, podivný pocit, že je třeba začít opravdu „něco“ dělat. A tak jsme houfně naklusalí do knihoven, čítáren a studoven, kde jsme se pokusili o srovnání myšlenek a rozšíření vědomostí směřem, který jsme si sami a zcela dobrovolně vybrali; každý tak trochu ztracen nejen sám v sobě, ale i v studijních záležitostech.

-kp-

Ad: Úvaha o dělení dotace...

Vážený pane kolego, jako jeden ze skupiny senátorů FF UP, kteří si dovolili navrhnout odlišné rozdělení přebytku, bych chtěl reagovat na Váš článek v Žurnálu č. 9. Nejdříve bych rád upozornil, že podstatu návrhu, tudíž dělení rezervy ve výši 3 mil. Kč, jsme vůbec nezpochybovali. Chtěli bychom dosáhnout jen trochu spravedlivějšího rozdělení výnosů. V našem pozměňovacím návrhu jsme tudíž nikomu nic neodebrali, některé fakulty by pouze dostaly trochu méně z těchto „peněz navíc“.

Vím, že Lékařská fakulta UP se nachází mimo centrum města a dost daleko od budov Filozofické fakulty UP. Přesto Vám jistě neunikl katastrální nedostatek učeben a pracoven na FF UP, a z tohoto důvodu jejich přeplnění, kvůli němuž je většina učeben v plném provozu od 8.00 ráno do půl sedmé večer. Ani naše aula pro 220 studentů dne 13. 11. málem nestačila pro zájemce o prezentaci kandidátů na děkana. Právě tyto přeplněné prostory jsou důvodem k tomu, že FF UP dostala od Rektorátu UP spolu s PdF UP k dispozici jezuitský konvikt.

Ve Vaší reakci proti změně dělení argumentujete koeficienty. Jistě jste si všiml, že současné koeficienty víceméně vycházejí z předlistopadové situace, kdy jazykovědné a humanitní vědy nebyly považovány za kádrově spolehlivé. Evropská unie se však na tuto problematiku dívá poněkud odlišně: fatální nedostatek kvalifikovaných soudců a kvalifikovaných tlumočnicků, překladatelů atd. působí ČR nemalé problémy. Není jisté náhoda, že právě právnické fakulty bývají v EU těmi „nejbohatšími“. Téměř bych se odvážil položit rovnítko mezi stavem českého soudnictví a faktem, že právě Právnická fakulta UP patří mezi ty nejchudší. Problému koeficientů si ostatně povšimlo i MŠMT ČR, a právě proto probíhá v současné době jejich přehodnocení.

Navrhuje hodnocení podle získaných grantů. Ty však bývají ve filozofických a humanitních oborech poměrně malé. Nám totiž stačí většinou pořádné knihy, dostatečný počet vědeckých časopisů – ani nemusejí nutně být impaktfaktorované, např. pro nizozemštinu je 30 nejdůležitějších periodik bez impaktfaktoru, což však neznamená, že bychom je mohli ignorovat. V nabídce Knihovny UP jsou bohužel nemalé mezery. Když už musejí FF a PdF UP platit ze svých „koeficientních“ příjmů „podle počtu studentů“ odvodů IC atd., nemyslete si, že bychom mohli žádat i přednostně – tedy procentuálně – odpovídající služby? Jestliže ne, bylo by lépe, kdybychom nejen dostali všechno podle koeficientu, nýbrž podle koeficientu i platili. Nelze „natáhnout dlaň po penězích“ poměrně „chudé“ fakulty, aniž jí nabídnete odpovídající služby.

Ještě malou poznámkou ke grantům. Všiml jsem si, že ač naše malá nederlandistika přináší UP na grantech ročně asi 1,5 mil. Kč – asi 185 000 Kč na pedagoga či 22 500 Kč na studenta, statistika o tom nic neříká, neboť registruje „jen“ 2,5 mil. Kč na granty pro germanistiku, ke které zatím ještě patříme. A to přesto, že DAAD, ÖAAD apod. přispívají na knihy, platy lektorů atd. na germanistiku nejméně touto částkou, ne-li více. Problém je asi v tom, že se registrují jen peníze, které přicházejí přes MŠMT ČR, FRVS či GA ČR. Prímé granty, z nichž se platí např. knihy, časopisy, účast na kongresech na které fakulta při současném přidělu nemá peníze, se zřejmě z nějakého formálního důvodu nepočítají.

Koeficient se rozhodně nerovná kvalitě studentské obce, jak naznačujete, ale vyjadřuje jenom finanční náročnost určitého studijního programu podle ustanovení „shora“. Píšíte o mimodotacních penězích. Jak Vám zahraniční referát RUP může dosvědčit, FF UP se o to velmi snaží. Nederlandistika FF UP např. vybudovala na zelené louce vztahy se šesti univerzitami v Nizozemí a Vlámsku, má velký program Ceepus, patříme k největším partnerům programu Socrates. Kvůli tomu mohou celé ročníky našich studentů studovat alespoň semestr v zahraničí. Na bohemistice se budovala moderní multimediální učebna apracovna doktorandů, anglistika pořídila z grantu zase moderní tlumočnickou učebnu, atd. Koeficient nám to

Dokončení na str. 8

Únor 1948 a tzv. studijní prověrky na Univerzitě Palackého v Olomouci /11/

V polovině roku 1948 přikročily stranické orgány k tzv. demokratizaci vysokých škol, jejímž nejvýraznějším projevem se staly tzv. studijní prověrky posluchačů vysokých škol a zavádění povinného předmětu „Společenské nauky“. Podnět k těmto opatřením dala Kulturní rada ÚV KSČ pod dohledem Gustava Bareše. Školská komise tohoto orgánu totiž konstatovala, že únorová očista na vysokých školách eliminovala reakční živly z řad vysokoškolských pedagogů, kdežto posluchačů se tato čistka prakticky nedotkla. Z tohoto důvodu školská komise navrhovala „jít daleko hlouběji v očistě vysokých škol od reakčních a neproduktivních živlů z řad vysokoškolských posluchačů“. Prověrku měla provádět čtyřčlenná komise jmenovaná Ministerstvem školství, věd a umění a složená ze dvou posluchačů, jednoho učitele a zástupce ministerstva nejlépe z řad pracujících pražských závodů. Organizací realizaci těchto prověrek svěřila školská komise do rukou jednotlivých vysokoškolských akčních výborů, přičemž zdůraznila úlohu stranických organizací, které současně vyzvala k rozsáhlé propagační kampani. Tato kampaň měla veřejnosti prověrky představovat jako akci určenou pro uvolňování skrytých pracovních rezerv pro potřeby plnění pětiletého plánu. Zavedení předmětu „Společenské nauky“ klasifikovala školská komise jako „druhou etapu očisty a výchovy vysokoškolských“. Za tímto účelem ÚV KSČ nařídil vyskolit do konce února 1949 150 až 200 učitelů tohoto předmětu ve zvláštním kurzu, organizovaném Ústřední politickou školou ÚV KSČ.

Z této politické direktivy je patrné, že fundamentálním důvodem tzv. studijních prověrek byla snaha o politickou čistku. Výrazný akcent na studijní výsledky prověřovaných, v konkrétních směrnících MŠVU deklarovaný jako jediný a nejdůležitější, totiž vycházel ze zjednodušené třídní revoluční konstrukce spojující studijní nedostatečné posluchače s jejich sociálně třídním původem. Lapidárně řečeno – student má nedostatečné studijní výsledky právě a jen proto, že jej jeho rodiče mohou na studiích „vydržovat“. A toto třídní chápání studijních prověrek se uplatnilo i v obráceném směru: špatně studovali totiž i studenti z dělnických, ba komunistických rodin, a ti se potom,

jak máme doloženo na pražských vysokých školách, stávali v důsledku striktního uplatňování směrnic MŠVU kandidáty na vyloučení z vysokoškolských studií. V jejich případě ovšem bryskně zasahovaly příslušné stranické sekretariáty, které takovéto případy – opět z výhradně politických důvodů – řešily ve prospěch takto kádrově a politicky „vyspělých“ studentů bez ohledu na jejich studijní výsledky.

Tříčlenné disciplinární komise, resp. tříčlenné subkomise zřizovaly fakulty podle výnosu MŠVU z 30. listopadu 1948 za účelem prověření studijního prospěchu všech posluchačů na vysokých školách. Podle upřesňujících pokynů se tento ministerský výnos vztahoval na všechny posluchače československých vysokých škol, s výjimkou studentů, kteří své studium zahájili ve školním roce 1948/1949, a cizích státních příslušníků. Tímto výnosem získaly disciplinární komise pravomoc vyloučit ze studia na vysokých školách posluchače neplnící studijní povinnosti; platnost tohoto rozhodnutí potvrzovalo MŠVU. Další prováděcí směrnice vydalo MŠVU 6. prosince 1948 a 13. ledna 1949. Podle těchto výnosů se disciplinární komise staly orgány MŠVU a děkanáty fakult a rektoráty vysokých škol sloužily pouze jako servisní organizace těchto komisí. Základem pro zjišťování prospěchu posluchačů byl ministerstvem vydaný dotazník distribuovaný na základě výzvy v rozhlasu a v tisku studentům v termínu od 10. do 15. prosince 1948. Každý posluchač byl povinen si dotazník v uvedeném termínu vyzvednout či sdělit svoji adresu, na kterou mu byl dotazník zaslán poštou. Posluchače, kteří si dotazník nevyzvedli, zařadily disciplinární komise automaticky mezi vyloučené ze studia. Dotazník obsahoval údaje studijního charakteru, poskytoval přehled o vykonaných dílčích, státních a rigorózních zkouškách, požadovány byly informace kádrové povahy i podrobný životopis podle předepsané osnovy. Uvedené údaje kontrolovaly akademické úřady a komise pro státní zkoušky za spoluúčasti disciplinárních komisí. Do 20. prosince 1948 vypracovaly disciplinární komise návrhy na studijní normy obsahující minimální hranici prospěchu, jejíž nedosažení bylo důvodem k vyloučení ze studia. Při určování těchto norem pracovaly disciplinární komise i jejich subkomise s již odevzdanými dotazníky.

Z výše uvedeného mechanismu je zcela evidentní, že disciplinární komise zvyšovaly či snižovaly minimální hranici prospěchu podle sociálního rozvrstvení posluchačů na té či oné fakultě a jejich převažujícímu předúnorovému politickému profilu. I tato praxe svědčí o převažujících politických motivech tzv. studijních prověrek. Jednotlivé vysoké školy, resp. jejich disciplinární komise, akční výbory a stranické organizace konfrontovaly také své plány o počtech vyloučených s představou nejvyšších stranických orgánů o této čistce, tlumočenou vysokoškolskému výboru KSČ Gustavem Barešem. Ten, s odvoláním na jednání Kulturní rady ÚV KSČ, hovořil o dvacetiprocentním úbytku vysokoškolských posluchačů.

V době od 15. ledna do 10. února 1949 proběhly povinné individuální pohovory posluchačů před disciplinární subkomisí v délce cca 30 minut. Neúčast na tomto pohovoru vedla opět k vyloučení ze studia. Na základě tohoto rozhovoru a obeznámení se s dotazníkem podala disciplinární subkomise návrh na rozhodnutí a postoupila shromážděný materiál disciplinární komisi, jejíž verdikt rozhodl o setrvání, nebo vyloučení posluchače ze studia.

Směrnice z 13. ledna 1949 vyžadovala z kompetence disciplinárních komisí posluchače nacházející se ve stadiu konání závěrečných zkoušek, doktorandy a absolventy, kteří čekali na vydání závěrečných diplomů. Ti se ocitli v pravomoci akčních výborů vysokých škol.

PhDr. P. Urbásek, ředitel Archivu UP

-red-
Dokončení příště

3. PROSINCE

Etická dilemata v medicíně. Seminář o etických problémech počínajícího lidského života. Pořádá CMTF UP. 15.45 hod.

Prof. L. Kundera: O překládání děl básnických a dramatických. Přednáška. Katedra germanistiky FF UP, posluchárna č. 8, od 11.30 do 13 hod.

Seppo Grundler: „Assembling as composing“. Workshop – komponování při performanci a improvizaci. Kaple Božího těla, 15.45 hod.

Seppo Grundler: „Once I was a guitarist.“ Koncert – elektronická kytara a laptop. Kaple Božího těla, 19.30 hod.

4. PROSINCE

PhDr. P. Balcárek, MZA Brno: Nové prameny z Vatikánu k rekatolizaci českých zemí a k pádu Albrechta z Valdštejna. Zprávy z výzkumu. Seminární pracovní č. 1, Katedra historie FF UP, 15 hod.

RNDr. P. Pyšek, CSc. (Botanický ústav AV ČR Průhonice): Rostlinné invaze: status quo a budoucí perspektivy. Přednáška. PrF UP, Šlechtitelů 11, velký přednáškový sál, 16.30 hod.

Mikulášský večírek uměnovědných kateder UP. U-Klub, 19 hod.

5. PROSINCE

Doc. H. Myslivečková, CSc., UP: Příklady pozdní renesanční humanistické memoriální glorifikace ve vladcké rodině Zástřízlů na Moravě. Přednáška. Velký konferenční sál UC UP, 15 hod.

5. – 7. PROSINCE

13. setkání rakouských lektorů působících na českých univerzitách. Pořádá Katedra germanistiky FF UP ve spolupráci s Rakouským kulturním fórem v Praze. Katedra germanistiky FF UP, Křížkovského 10.

7. PROSINCE

UP Olomouc Doubles. Tradiční turnaj čtyřher. Pořádá FTK UP ve spolupráci s TK Plus Prostějov. Sportovní hala hotelu Tennis Club, Prostějov (Kostecká ulice). -red-

Ad: Úvaha o dělení dotace...

Dokončení ze str. 7

bohužel nezlepší, protože nadále budeme mít „jen“ filologické studijní programy.

Náročnost studijních programů na FF, PdF a PF UP v posledních letech značně vzrostla, a právě na to jsme našim návrhem chtěli ukázat. Na to máme jako senátoři právo, stejně jako mají kolegové senátoři právo na to, aby náš návrh odmítli. Není to z naší strany žádná troufalost, či jen tak „natažená dlaň“, nýbrž běžná demokratická praxe. Osobně bych sobě i senátorům AS UP přál v novém volebním období lepší vzájemnou komunikaci, dobré styky s Rektorem UP a především rozumnou a věcnou argumentací. Protínávrh, milý kolego, se nerovná odmítnutí navrhovatele jako osoby, ale vyjadřuje fakt, že na určitou věc máme prostě momentálně jiný názor. Nic více a nic méně. Pokud ČR vstoupí do EU, jak doufáme, budeme si smět na tento fakt prostě zvyknout. Až budeme příští rok v říjnu otevírat Centrum nizozemské a vlámské kultury při FF UP, rád Vás také pozvu. Můžete se pak přesvědčit, že se nepracuje jen na Vaší fakultě, a že i filologické obory dokážou získat prostředky a podporu zahraničních institucí. Ač jim to koeficient nezvyší...

Drs. W. Engelbrecht,
předseda Akademického senátu FF UP

Cesta plná rizik

Politická diagnóza dnešní doby konstatuje globalizaci v každém ohledu: hospodářství se vyvíjí v globálních perspektivách, vědecká i sociální informace se opírá o univerzální síť, masové komunikační prostředky vytvářejí tendenci ke univerzální kultuře nebo alespoň k vytvoření široké sféry obecné lidové zábavy.

Faktická struktura mocenských poměrů je však také pramenem indoktrinace a vlády kapitálu. Fungování otevřené společnosti není zaručeno automaticky, nýbrž je to náš aktuální politický úkol.

Žijeme v době hrozícího atomárního, biologického a chemického over-kill. Jak reagovat na tuto situaci? Platí ještě dnes heslo „Si vis pacem, para bellum“? Existuje na světě moc, která by byla schopna vymýtit všechny prameny zla? Platí heslo „Vymýtit zlo a teror všude, kde se může objevit“? Platí ještě ideál odzbrojení?

Nevěřím v možnost vymýtit zlo vojenskou mocí. Akce vojenské moci vyvolávají teroristické protiakce. Věřím nadále v ideál omezení zbrojení. Hledání plodných kooperací je jediná cesta k naději na vzrůst svobody a lidskosti. Ale je to cesta plná rizik.

(Z deváté přednášky z cyklu Výročních přednášek k počtům J. L. Fischera, kterou na téma „Instituce a informace – Úvaha z oblasti sémantiky, logiky a politologie“ přednesl na slavnostním zasedání vědeckých rad UP 6. 11. 2002 v aule FF UP významný evropský odborník v oboru filozofie práva prof. O. Weinberger, dr. h. c.)

-red-